

Številka: 00104-375/2020/7

Datum: 14. 10. 2020

Odgovor na poslansko vprašanje dr. Franca Trčka v zvezi s protitočno zaščito

Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Vlada RS) je dne 1. 9. 2020 prejela pisno poslansko vprašanje dr. Franca Trčka v zvezi s protitočno zaščito. Poslanec uvodoma navaja, da naraščajoče število poletnih ujm v zadnjem desetletju predstavlja resen izziv vsem, ki se preživljajo s kmetijstvom in še posebej s sadjarstvom. Opozarja, da protitočne mreže postajajo nuja in sprašuje:

- s katerimi ustreznimi ukrepi finančne pomoči in davčne politike Vlada RS spodbuja protitočno zaščito poljščin, zelenjave in sadja
- ter kakšna so predvidena sredstva v rebalansu proračuna 2020 in v naslednjih dveh proračunih za te nujno potrebne ukrepe?

V nadaljevanju Vlada RS podaja odgovore na zastavljeni vprašanji poslanca.

Nevarnost pojava toče je v Sloveniji velika, naša država pa sodi med območja z največjo pogostostjo neviht v Evropi. Nevihte s točo na območju s površino okoli enega kvadratnega kilometra se v Sloveniji pojavijo vsako leto nekaj desetkrat. Nevihte, ki prizadenejo območje s površino okoli treh kvadratnih kilometrov, se pojavijo nekajkrat na leto, tiste z večjim obsegom pa vsakih nekaj let enkrat.

Ob nevihtah škode na pridelkih ne povzročajo le toča, ampak tudi močan veter in intenzivne padavine. V kolikor bi bilo mogoče nastanek toče preprečiti, pa ni mogoče preprečiti močnega vetra in intenzivnih nalivov, ki v večini primerov naredijo največjo škodo.

Vlada RS se zaveda, da sta najboljši obrambi pred posledicami toče zaščitna mreža in zavarovanje kmetijskih pridelkov, vendar zaščitnih mrež ni mogoče postaviti na vseh površinah.

V skladu s četrtem odstavkom 3. člena Zakona o odpravi posledic naravnih nesreč (Uradni list RS, št. 114/05 uradno prečiščeno besedilo, 90/07, 102/07, 40/12 – ZUJF in 17/14) sredstev po tem zakonu ni mogoče pridobiti ali dodeliti za odpravo posledic neugodnih vremenskih razmer v kmetijski proizvodnji ali na gospodarskih objektih kmetijskih gospodarstev ali za odpravo posledic množičnega izbruha rastlinskih škodljivih organizmov ter živalskih bolezni, če je bila za odpravo teh posledic omogočena pridobitev državne pomoči v obliki sofinanciranja zavarovalne premije.

Škoda na kmetijskih pridelkih zaradi neurij in toče je tveganje, ki ga je mogoče zavarovati in za to zavarovanje je mogoče uveljavljati sofinanciranje zavarovalne premije, zato po zakonu o odpravi posledic naravnih nesreč ni mogoče pridobiti pomoči.

V nadaljevanju so podrobneje predstavljeni preventivni ukrepi in ukrepi za sanacijo škode, ki jo povzročijo neurja in toča.

Preventivni ukrepi za preprečitev/blazitev posledic neugodnih vremenskih razmer:

1. Sofinanciranje zavarovanja kmetijske proizvodnje

Najbolj učinkovit ukrep, s katerim lahko nadomestimo vsaj del izgube, je zavarovanje. Država si zato prizadeva, da bi kmetijska gospodarstva zavarovala kmetijske pridelke z dvigom sofinanciranja zavarovalnih premij. Delež podpore za sofinanciranje zavarovanja in obseg razpoložljivih sredstev se je v zadnjih letih, po letih zniževanja, postopno dvigoval. Delež podpore za sofinanciranje zavarovanja z letom 2019 znaša 50 % obračunane zavarovalne

premije v skladu z uredbo, ki ureja sofinanciranje zavarovalnih premij za zavarovanje primarne kmetijske proizvodnje in ribištva.

Vlada RS meni, da je sofinanciranje zavarovalne premije izredno pomembno, saj s tem spodbuja kmetijske pridelovalce, da zavarujejo svoje **pridelke pred posledicami naravnih nesreč** (toča, požar, udar strele, pozeba, poplave in vihar) ter **živali za primer bolezni**.

Na ta način se tveganja zaradi škode ob naravnih nesrečah porazdelijo med **državo**, ki vstopa v sistem zavarovanja preko sofinanciranja zavarovalnih premij, **zavarovalnice**, ki ocenijo in izplačajo odškodnino za škode ter **kmetovalca**, ki nosi del škode v obliki odbitne franšize in plača del zavarovalne premije. S tem se zmanjšajo posledice naravne nesreče ter zagotovi stabilen dohodkovni položaj kmetijskih gospodarstev in kmetijstva.

Za leto 2020 je v sprejetem proračunu predvidenih 3.853.200 EUR pravic porabe za sofinanciranje zavarovalnih premij. Nedavno sprejeti rebalans proračuna za letošnje leto sredstva za ta namen dviguje na 4.853.200 EUR. V predlogih proračunov za leti 2021 in 2022 pa želimo sofinanciranju zavarovalnih premij nameniti 5.450.000 EUR.

2. Zaščitne mreže pred točo

Zaščitne mreže pred točo se uporabljajo v trajnih nasadih, predvsem v sadovnjakih. Večji del na novo posajenih sadovnjakov tako že vključuje tudi postavitve mreže.

Vlada RS se zaveda, da zaščitne mreže predi točo ne zagotavljajo 100 % učinkovitosti. Ravno tako niso primerne za večje površine pridelave zelenjave in poljščin, saj so stroški postavitve mrež visoki, tega pa cene pridelkov poljščin in zelenjave ne prenesejo.

Prav tako je postavitve zaščitne mreže pred točo manj primerna za vinograde, saj je zaradi konfiguracije terena postavitve mrež pogosto otežena ali celo onemogočena. V vinogradništvu se najbolj obnesejo bočne postavitve mreže proti toči, ki so tudi cenejše od klasičnih mrež, ki se uporabljajo v sadjarstvu. So pa tudi bolj primerne za obdelavo trt.

Vseh intenzivnih sadovnjakov v Republiki Sloveniji je 4.135 ha, od tega je 1.249 ha pokritih z mrežo. Iz tehničnih razlogov se mreže ne postavljajo na sadnih vrstah, kot so oreh, kostanj in leska.

V okviru izvajanja Programa razvoja podeželja 2007–2013 in 2014–2020 je bilo skupaj podprtih 758 naložb v mreže proti toči v skupni višini 8,39 mio EUR nepovratnih sredstev.

- Od 2007 do 2013: 379 naložb v višini 5,94 mio EUR
- Od 2014 do 2020: 379 naložb v višini 2,45 mio EUR

V okviru izvajanja Programa razvoja podeželja 2007–2013 in 2014–2020 je bilo skupaj podprtih 122 naložb v rastlinjake v skupni višini 3,16 mio EUR nepovratnih sredstev.

- Od 2007 do 2013: 15 naložb v višini 0,74 mio EUR
- Od 2014 do 2020: 117 naložb v višini 2,44 mio EUR

Trenutno je objavljen 15. javni razpis za podukrep 4.1 Podpora za naložbe v kmetijski gospodarstva za leto 2020. Namenjen je prilagoditvi kmetijskih gospodarstev na podnebne spremembe ter izboljšanju okolja. Sofinancirale se bodo naložbe v ureditev trajnih nasadov, nakup in postavitve mrež proti toči, nakup in postavitve rastlinjakov in pripadajoče opreme. Podpora v obliki nepovratnih sredstev znaša 50 % upravičenih stroškov naložbe in se lahko poveča do 90 % za naložbe mladih kmetov ob hkratni vključenosti v ukrep KOPOP oziroma ekološko kmetovanje, kolektivne naložbe ali OMD. Razpisanih je 10 mio EUR, vloge je mogoče vlagati do 4. 11. 2020.

3. Letalska obramba pred točo

Letalska obramba pred točo se izvaja na podlagi dvoletnih sklepov Vlade RS o izvajanju obrambe pred točo na območju severovzhodne Slovenije. V letu 2020 je vlada sprejela sklep, na podlagi katerega je omogočeno izvajanje ukrepa v letih 2020 in 2021.

V skladu s sklepom Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju ministrstvo) prispeva do 35 % sredstev za izvedbo priložnostnega skupnega javnega naročila

za izbiro izvajalca letalske obrambe pred točo, preostali del sredstev pa zagotovijo občine, ki se vključijo v izvajanje letalske obrambe pred točo.

V letu 2020 je bila izbrana ponudba v višini 257.915,88 EUR z DDV, od tega ministrstvo prispeva 86.878,10 EUR. K skupnemu javnemu naročilu je v letu 2020 pristopilo 58 občin. V proračunu za leto 2020 je bilo načrtovanih 87.582,00 EUR, z rebalansom se zagotavlja že navedeni prispevek ministrstva, za leti 2021 in 2022 pa bi namenili po 88.646,00 EUR za vsako leto.

Ukrepi, ki so vezani na izdelavo končne ocene škode na kmetijskih pridelkih:

Na podlagi poročil s terena, ki jih pripravijo strokovni delavci Javne službe kmetijskega svetovanja pri Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije, je podana pobuda za ocenjevanje škode na kmetijskih pridelkih na Upravo Republike Slovenije za zaščito in reševanje, ki je v skladu s predpisi, ki urejajo odpravo posledic naravnih nesreč pristojna za izdelavo tovrstne ocene. Končna ocena škode se lahko izdelata, v kolikor Vlada RS tako odloči s posebnim sklepom. V kolikor se končna ocena škode izdelata, lahko oškodovanci uveljavljajo naslednje ukrepe:

1. Zmanjšanje ali odpis prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za kmete

V kolikor je bila zaradi neugodnih vremenskih razmer izdelana končna ocena škode, se lahko v skladu z Zakonom o pogojih, pod katerimi se kmetom zmanjšani ali odpisani prispevki štejejo za plačane (Uradni list RS, št. 48/92 in 21/95), zavarovancem prispevki zmanjšajo ali odpišejo.

2. Delni ali celotni odpis zakupnin pri Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije

V Pravilniku o zakupu kmetij in kmetijskih zemljišč (sprejet na 7. redni seji Sklada 9. 7. 2019) so opredeljeni možni načini odpisa zakupnin. Navedeni pravilnik določa pomoč *de minimis* v sektorju kmetijske proizvodnje, pri čemer je delni ali celotni odpis zakupnine mogoč le v primerih neugodnih vremenskih razmer, proti katerim se ni mogoče zavarovati, kot so suša, moča, burja in zimska pozeba.

3. Višja sila pri ukrepih skupne kmetijske politike oz. prilagoditev ukrepov kmetijske politike

4. Finančna pomoč v okviru sheme *de minimis*

Za pridobitev finančne pomoči, ki se priglasijo v okviru sheme *de minimis*, je potrebno vzpostaviti pravno podlago (oblikovanje kriterijev za dodelitev pomoči). Pri dodeljevanju le-te je potrebno upoštevati omejitve, da skupni znesek vseh pomoči *de minimis* v kmetijstvu, ki se odobri in izplača enotnemu podjetju, ne sme presegati 25.000 evrov v obdobju treh proračunskih let. Za izvedbo tovrstnih ukrepov v proračunu vnaprej ni predvidenih sredstev. V kolikor pride do sprejema pravne podlage, se sredstva zagotovijo s prerazporeditvijo.

5. Interventni zakon

Kadar tudi s predhodno navedenimi ukrepi ni mogoče zagotoviti ohranitve kmetijske proizvodnje in bi bila potrebna finančna pomoč zaradi škode po neurju in toči v obliki državne pomoči, je možna zagotovitev pomoči le preko sprejema posebnega interventnega zakona.

Sredstva, ki so namenjena za odpravo škode zaradi neugodnih vremenskih razmer po interventnem zakonu, se lahko koristijo iz proračunske rezerve, vendar pa sprejetje tovrstnega zakona pomeni odstop od sistemske zakonodaje.

Ukrepi na področju davčne zakonodaje

Za davčne ukrepe je pomembno, da so nevtralni, kar pomeni, da bistveno ne vplivajo na ekonomske odločitve zavezancev ter da zavezance v enakem položaju obravnavajo enako. Prav tako je pomembno, da izpolnjujejo svoje bistvene cilje, to pa je zagotovitev ustreznih fiskalnih učinkov za zadovoljevanje ciljev v javnem interesu. S tega vidika ni primerno, da se v davčnem sistemu urejajo parcialne na ozke cilje vezane spodbude. Prav tako je izkazano, da so take podpore precej bolj učinkovite in nadzorovane, če so dane v obliki neposrednih podpor. Je pa v davčnem sistemu nekaj ukrepov, ki podpirajo tudi izpostavljeno problematiko.

Na davčnem področju, kot spodbuda v ta namen, lahko šteje investicijska olajšava. Zakon o dohodnini (Uradni list RS, št. 13/11 - uradno prečiščeno besedilo, 9/12 - odl. US, 24/12, 30/12, 40/12 - ZUJF, 75/12, 94/12, 52/13 - odl. US, 96/13, 29/14 - odl. US, 50/14, 23/15, 55/15, 63/16, 69/17, 21/19, 28/19 in 66/19; v nadaljnjem besedilu. ZDoh-2) v 73.a členu ureja, da lahko osebe, ki opravljajo osnovno kmetijsko in osnovno gozdarsko dejavnost, kadar z računi lahko dokažejo vlaganja v napravo nasadov, v opremo (tudi v protitočno zaščito) in podobno, uveljavijo olajšavo v višini 40 % vloženega zneska. Olajšavo lahko uveljavljajo skozi obdobje petih davčnih let, na način, da ta direktno zmanjšuje davčno osnovo.

Poleg tega se s 26. členom ZDoh-2 določa oprostitev za nadomestila, ki jih osebe, vezano na opravljanje kmetijske in gozdarske dejavnosti, pridobijo v obliki izplačil na podlagi zavarovanja za škodo na premoženju (tudi v primeru naravne nesreče), ali denarnih pomoči, ki so jih take osebe deležne na podlagi predpisov o odpravi posledic naravnih nesreč, med katere se uvrščajo tudi finančne pomoči v okviru sheme »de minimis«.